

IL'F-PET'ROV

POVIEDKY

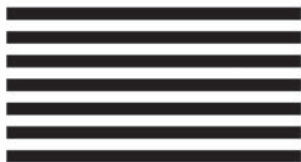
EUROPA

POVIEDKY

Zväzok 3

▶▶▶ ИЛФ-ПЕТЯОВ

POVIEDKY

EUROPA

Илья Ильф и Евгений Петров: Рассказы

Il'ja Il'f a Jevgenij Petrov: Poviedky

Preklad © Valerij Kupka 2002, 2010

Doslov © Alexandra Il'fová 2002, 2010

Vysvetlivky © Valerij Kupka 2002, 2010

Návrh obálky a ilustrácie © Martin Šútovec 2002, 2010

Sadzba © Bee and Honey (www.beeandhoney.com) 2010

Ako tretí zväzok edície Kolotoč vydalo © Vydavateľstvo Európa, s.r.o. 2010

Prvé slovenské vydanie, dotlač

www.vydavatelstvo-europa.sk

ISBN 80-89129-01-3

Слева направо, Евгений Мейерс.

AKO PRACUJEME

Vo dvojici sme začali pracovať náhodou v roku 1927. Dovtedy každý z nás písal samostatne. Boli to drobné poviedky, fejtóny, niekedy dosť pochybné básne.

Keď sme začali písať spolu, vysvitlo, že sa k sebe hodíme a, ako sa hovorí, navzájom sa dopĺňame.

Najavo vyšla ešte jedna okolnosť. Písať vo dvojici je ťažšie, zložitejšie, ako písať sám. No zato, ako sa nám zdá, pre nás osobne to bolo veľmi blahodarné.

Nemôžeme odporúčať takýto spôsob práce ako metódu, ktorá nevyhnutne prináša pozitívne výsledky. Ale pokiaľ ide o nás, sme presvedčení, že obaja by sme oddelene písali oveľa horšie, než ako píšeme teraz vo dvojici.

Čo sa týka metódy našej práce, je iba jedna. Čokoľvek píšeme – román, fejtón, hru alebo úradný list, všetko píšeme spolu, nevzdávajúc sa jeden od druhého, pri jednom stole.

Spolu hľadáme tému, spoločným úsilím ju obliekame do sujetovej formy, všetky postrehy, myšlienky a literárne ozdoby dôkladne vyberáme zo spoločného kotla a spoločne píšeme každú frázu, každé slovo. Samozrejme, každý krok podrobujeme vzájomnej kritike, kritike pomerne zádrapčivej, ale zato nepokrytekej, nepripúšťajúcej kompromisy a priateľské služby.

Dokonca aj túto malú poznámku zostavujeme spoločne. A keďže, ako sme už hovorili, písať vo dvojici je ťažké, týmto aj končíme.

Ilja Ilf, Jevgenij Petrov

NEOBYČAJNÉ

PRÍBEHY

ZO ŽIVOTA

MESTA

KOLOKO

LANSKA

MODRÝ DIABOL

V septembri sa do Kolokolamska vrátil doktor Hrom, ktorý bol v Moskve v obchodnej záležitosti. Kríval a, čo sa stávalo iba zriedka, zo stanice prišiel domov drožkou. Zvyčajne chodieval doktor Hrom zo stanice pešo.

Občianka Hromová bola neobyčajne prekvapená. A keď si na mužovej ľavej topánke všimla vrúbkovanú stopu po kolese auta, jej prekvapenie bolo ešte väčšie.

– Spadol som pod auto, – povedal doktor Hrom radostne, – a potom som sa súdil.

A doktor-podnikateľ s hojnými a zbytočnými podrobnosťami vyrozprával žene príbeh o svojom šťastí.

V Moskve, neďaleko Tverského mýta, sa so škripaním automobilových brzd na doktora Hroma usmiala Fortuna. Jej úsmev bol natolko osľušujúci, až doktor spadol. A až keď vstal, uvedomil si, že spadol pod auto. Okamžite sa upokojil, oprášil si zašpinené nohavice a vykrikol:

– Zabili ma!

Z modrého packardu vyskočil muž v decentnom obleku a šofér s hnedými fúzmi. Nad chladičom previnilo sa tváriaceho automobilu sa trepotala pestrofarebná vlajočka nevelkého susedného štátu.

– Zabili ma! – rázne zopakoval doktor Hrom smerom k zhromaždeným zvedavcom.

– Veď ja ho poznám, – povedal čísi mladistvý hlas. – Je to veľvyslanec Zlotyšska. Zlotyšský veľvyslanec.

Súdne pojednávanie sa konalo hneď na druhý deň a podľa jeho rozhodnutia bolo zlotyšské veľvyslanectvo povinné za spôsobenú ujmu vyplácať doktorovi stodvadsať rubľov mesačne.

Na počesť tejto udalosti vystrojil doktor Hrom veľkolepú oslavu a so svojimi kolokolamskými priateľmi hýril nepretržite tri dni a tri noci. Na konci oslavy si všetci všimli, že zmizol nezamestnaný cukrár Alexej Jelisejevič.

Ešte ani neutíchlo nadšenie zo šťastného zvratu osudu doktora Hroma, keď Kolokolamskom otriasla nová senzácia. Vrátil sa Alexej Jelisejevič. Vysvitlo, že bol v Moskve, kde

čirou náhodou vletel pod auto zlotyšského veľvyslanectva, a domov doviezol rozhodnutie súdu.

Tentoraz bolo veľvyslanectvo povinné cukrárovi za spôsobenú ujmu na zdraví vyplácať mesačne stoštyridsať rubľov, keďže mal početnú rodinu.

Rozradostený cukrár vykotúľal na ulicu sud piva. Celý Kolokolamsk si odľukoval z fúzov penu a oslavoval obeť cestnej premávky.

Tretia obeť sa zjavila o týždeň. Bol to vedúci kurzov recitácie a spevu Syndik-Bujakovský. Ten si počínal s priamosťou jeho povahy vlastnou. Po príchode do Moskvy šiel rovno k bráne zlotyšského veľvyslanectva a akonáhle sa auto vyrútilo na ulicu, strčil nohu pod koleso. Syndik-Bujakovský utrpel pomerne ťažké zranenia a storubľový dôchodok až po hrob.

Až teraz si Kolokolamčania uvedomili, že ich mesto vstúpilo do nového, šťastnejšieho obdobia svojich dejín. Zo zlatej bane, ktorú objavil doktor Hrom, začali občania ťažiť s nevídaným nasadením.

Na sezónne práce do Moskvy sa rozbehli všetci – múdri starci, mladí podnikatelia, poslucháči kurzov recitácie a spevu, aj uznávaní pracovníci. Obzvlášť si novú možnosť zárobku obľúbili mestskí drožkári v modrých kabátoch. Istý čas v Kolokolamsku nebolo možné natrafiť na žiadneho drožkára. Všetci boli v Moskve. S batohmi na pleciah sa hádzali pod zlotyšské auto, zotavovali sa v nemocniciach a potom si pravidelne vyberali veľvyslanectvom stanovenú sumu.

Medzitým v Zlotyšsku prepukla nevídaná finančná kríza. Náklady na prevádzku veľvyslanectva stúpili do takej miery, že bolo potrebné radikálne znížiť platy štátnych úradníkov a znížiť stavy v armáde z tristo vojakov na pätnásť. Rozhýbal a sa opozičná strana kresťanských socialistov. Predseda rady ministrov pán Edgar Pavajnen bol neustále napádaný opozičným lídrom pánom Suupom.

Keď sa pod zlotyšské auto hodil v poradí tridsiaty občan Kolokolamska Nikita Psov a v Zlotyšsku museli kvôli odškodnému za ublíženie na zdraví zatvoriť štátnu operu, nepokoje v krajine dosiahli vrchol. Očakával sa puč zo strany armádnej kliky.

V snemovni bola vznesená otázka:

– Je pánu predsedovi rady ministrov známe, že sa krajina nachádza na pokraji krachu?

Na čo pán predseda rady ministrov odpovedal:

– Nie, o tom nič neviem.

Avšak napriek tejto uspokojivej odpovedi si Zlotyšsko muselo vziať zahraničnú pôžičku. No aj požičané prostriedky Kolokolamčania prejedli za necelé dva mesiace.

Šofér zlotyšského auta, na ktorého sa spoliehal celý štát, sa prekonával v ostražitosti. No Kolokolamčania dokonale ovládli svoje nezvyčajné remeslo a neomylné sa hádzali pod kolesá auta.

Kolokolamčania vláčili Zlotyšsko po súdoch. Krajina hynula.

S príchodom prvých mrazov sa z Kolokolamska do Moskvy vybral aj predseda pseudodružstva „Robsam“ monsieur Originálov. Dlho váhal a fňukal. Ale žena bola nemilosrdná. Poukazujúc na bezpracný zárobok spoluobčanov povedala:

– Ak nepôjdeš do Moskvy ako ostatní, hodím sa pod vlak.

Originálova odprevádzalo celé mesto. A keď nastupoval do vlaku, skúsení Kolokolamčania kričali:

– Dávaj si pozor na hlavu! Voz je ťažký! Stačí, ak podložíš nohu!

Originálov sa vrátil o dva dni s obviazanou hlavou a s monoklom veľkým ako rozpitá atramentová škvrna. Lavú ruku mal nehybnú.

– Koľko? – spytovali sa spoluobčania na výšku dôchodku z biednej zlotyšskej pokladnice.

No predseda pseudodružstva sa namiesto odpovede len ticho rozplakal. Hanbil sa povedať, že sa omylom hodil pod auto trustu farebných kovov, že vodič stačil včas zabrzdiť a že potom dlho mlátil jeho, Originálova, po hlave a po rukách maticovým kľúčom americkej výroby. Pohľad na monsieur Originálova bol natolko hrôzostrašný, že Kolokolamčania už viac do Moskvy za zárobkom nešli.

Iba vďaka tejto príhode sa Zlotyšsko zachránilo pred úplným zbedačením.

Mesto sa opäť ponorilo do každodennej nudy a jeho pokojný provinčný život trval dovtedy, kým do Kolokolamska z Argentíny nepricestoval čudný gentleman v ružovom obleku.

HOSŤ Z JUŽNEJ AMERIKY

V nedeľu ráno sa na Veľkej Závodnoradnej ulici objavil gentleman, ktorého v Kolokolamsku dovtedy nikto nevidel. Mal na sebe oblek z ružového ševiotu a kravatu posiatu hviezdami. Šírila sa od neho aróma voňavých prérií. Gentleman rozpačito otáčal hlavu na všetky strany a po tučnej tvári mu stekali purpurové slzy dojatia. Tesne za čudným občanom sa šinul fúrik plný pestrofarebných kufrov, tlačенý staničným nosičom.

Na Členskom námestí sa sprievod zastavil. Naskytl sa im taký očarujúci pohľad na mesto Kolokolamsk a riekú Uzdavu, ktorá ho obtekala, že sa ružový gentleman hlasno rozplakal. Zo slušnosti zavzlykal aj nosič. Vzápätí sa od neho rozšíril zadúšajúci zápach vodky.

V takomto stave ich o hodinu zastihol predseda pseudodružstva „Robsam“ monsieur Originálov, ktorý mal cestu cez námestie kvôli záležitostiam svojho družstva.

Originálov zastal asi desať krokov od cudzinca a prekvapene sa spýtal:

- Pardon, kde ste zohnali takýto oblek?
- V Buenos Aires, – odpovedal plačúci gentleman.
- A kravatu?
- V Montevideu.
- A kto ste?
- Som Kolokolamčan! – odpovedal gentleman. – Som Horácio Fedorenkos.

Nadšenie predsedu pseudodružstva nemalo konca. Oblápal ružového tučniaka okolo pása, dvíhal ho do vzduchu, mliaskavo ho bozkával a hlasno mu kládol otázky.

Po desiatich minútach vedel Originálov všetko. Gerasim Fedorenko pred tridsiatimi rokmi odišiel z Kolokolamska, našiel diamantové ložiská a nesmierne zbohatol.

Pri potulkách po stepiach Južnej Ameriky však Horácio túžil pozrieť sa aspoň jedným očkom na rodný Kolokolamsk. A teraz je tu a plače od šťastia.

Oslavy na počesť návratu rodáka sa uskutočnili v anketovej sále militarizovaných kurzov recitácie a spevu. Horácio

Ivanovič vyplnil čestnú anketu vloženú do ševrového fascikla a pobozkal sa s vedúcim kurzov Syndikom-Bujakovským. Počas neoficiálnej časti osláv Fedorenkos tancoval „ruskú“. Vlnil chrptom a pri tanci mätko podupkával kaučukovými podrážkami. Na úsvite sa rozcitlivý Horácio rozhodol zvečniť svoj príchod do rodného mesta výstavbou tridsaťdva poschodového mrakodrapu pre svojich spoluobčanov.

– Tára! – hovorili Kolokolamčania, vyhadzujúc hosťa do vzduchu. – Nech si hovorí, čo chce, ale čo sa týka domu, tára! Také niečo nemôže existovať.

Aké však bolo ich prekvapenie, keď sa už o týždeň na Členskom námestí zjavili žeriavy. Veľké skupiny technikov, inžinierov a robotníkov prišli z viacerých guberniálnych centier. Výstavbu riadil sám Horácio. Na sebe mal oblečenú modrú plachtovinovú kombinézu a dôležito nadával v čudnej zmesi ruštiny a španielčiny.

Kolokolamčania ironicky sledovali výstavbu. Prechádzali sa okolo vznikajúcej budovy s výrazom trochu urazených oslávencov a obmedzovali sa na to, že kradli materiál na kúrenie a trúsili poznámky, že budova rastie príliš pomaly.

Koncom druhého mesiaca bol mrakodrap takmer hotový. Jeho tridsiate druhé poschodie sa strácalo v oblakoch.

Hlboko pod zemou dokončovali montáž elektromotorov. Štvorcové okenné sklá dolných poschodí odrážali husté lesy a jazerá kolokolamského okolia. A v oknách dvadsiateho piateho poschodia sa dokonca odrážalo guberniálne mesto, ktoré bolo od Kolokolamska vzdialené vyše 180 kilometrov.

Zostalo už iba namontovať ústredné kúrenie, dať na záchody záchodové misy a zapojiť kuchynské rúry do spoločnej elektrickej siete. Okrem toho bolo ešte treba dotiahnuť drobné detaily, bez ktorých sa život vo veľkom dome stáva neznesiteľným.

V tom istom čase sa po meste rozniesli chýry, že do mrakodrapu sa v noci svojvoľne nasťahoval Nikita Psov s celou svojou domácnosťou a psom. Hovorilo sa, že Psov obsadil najlepší byt. Búdu so psom na reťazi umiestnil na odpočívadle na svojom poschodí.

To stačilo, aby sa Kolokolamčania, spaľovaní nedočkavosťou, ako lavína vovalili do nedokončenej budovy, aby mohli obsadiť najlepšie byty. Na svojej ceste zrážali z nôh montérov a predákov. Zbytočne Horácio Fedorenkos vyzýval spoluobčanov k rozvahe. S nepokrytou hlavou stál pri vchodových dverách olemovaných listovou meďou a kričal: – Milicios!

Občania prenikajúci do domu sa iba smiali a bolestivo strkali do Horácia Ivanoviča policami a váľandami. Fedorenkos odcestoval. Jeho odchod si nikto ani len nevšimol.

V novom dome sa ubytoval celý Kolokolamsk so všetkými obyvateľmi, pivárňami, úradmi, hovädzím dobytkom a hydinou. Oddelenie milície a početné budoáre na vytriezvenie občanov sa rozložili v centre domu – na šestnástom poschodí.

Na žiadosť Kolokolamčanov boli pivárne rozmiestnené rovnomerne po celej budove a kvôli rýchlej doprave za vytúženým nápojom bolo dovolené prednostné využívanie osobných výťahov. Expresné výťahy, keďže boli najväčšie, sa využívali na prepravu hovädzieho dobytku. Každé ráno pastier zháňal kravy do výťahov a zväžal ich dolu na pastvisko.

Spočiatku sa natešení občania nestriedmo oddávali oslavám. Cirkulovali po mrakodrape s dokonalosťou krvného obehu: z bytu do pivárne na najbližšom poschodí, odtiaľ do budoáru na vytriezvenie, potom na milíciu kvôli spísaniu protokolu, potom na prvé poschodie – pred súd – a nakoniec na 29. poschodie – Väzenské.

Pominuli sviatky, nastali všedné dni. Každé ráno bolo na všetkých poschodiach počuť buchot sekier. To Kolokolamčania rúbali drevené priečky, ktorými kúrili v železných pieckach dovezených zo starých bytov.

Z rúrok nedokončeného ústredného kúrenia robili Kolokolamčania posteľe. Moderné dverné kovanie používali na výrobu zapalovačov. Tento podomácky vyrobený tovar predávali v centre gubernie. Na lakovanom schodištvom zábradlí sa sušila bielizeň a na mramorových odpočívadlách vyrástli drevené chatové latríny.

Nikita Psov, obyvateľ 19. poschodia, v smútku za bezstarostným kolokolamským životom zaliezol jedného dňa do výťahu rúbať drevo. Sekerou zachytil ktorýsi gombík a výťah

sa rozbehol. Nikita Psov nepretržite lietal vo svojej kletke hore-dolu. Občania sa vyrojili na mramorové schodište a s hrôzou pozerali na šialený stroj. V očiach sa zračila nedôvera a k technike. Občianka Psovová, absolútne hlúpa osoba, behala hore-dolu za výťahom a kričala:

– Nikita Ivanyč! Daj mi aspoň kľúče! Nemôžem sa dostať do bytu!

Dvere do bytu Psovovcov museli vylomiť. A keďže byt nebolo čím zatvoriť, zloději ho vybielili hneď tej noci. Podozrenie padlo na piate poschodie, poschodie veľmi podozrivé, a preto nazvané Krkavčie hniezdo.

Výťah sa podarilo zastaviť až na druhý deň večer, a to tak, že pokazili dynamo. Dom sa ponoril do tmy. Keď polomŕtveho Nikitu Psova vytiahli z výťahu, zlostne zastenal:

– Netreba nám také domy! Za všetko môže ten medzinárodný gentleman!

A keď uvidel svoj vykradnutý byt, okamžite sa odsťahoval z mrakodrapu do svojej starej chalupy, pričom ešte predbežne kameňmi porozbíjal okná v nenávidenom Krkavčom hniezde. Jeho obyvatelia, hnaní chladom, násilne vtrhli na šieste poschodie, kde sa nachádzali kurzy recitácie s nezvyčajne voľným programom. Zo žiakov-recitátorov sa stali chuligáni. Na tmavom schodisku sa rozmohli lúpeže. Osamelých Kolokolamčanov okrádali o kožuchy a galoše.

Prepadli aj byt Originálovovcov, ktorý sa nachádzal na zabudnutom 22. poschodí s pokazenou kanalizáciou. Preľaknutý predseda pseudodružstva nasledoval príklad Nikitu Psova. Na domovej správe vyhlásil, že sa bojí bývať tak vysoko a že mu prekáža vlhkosť z oblakov, čo sa prehánajú pod okná.

V priebehu troch dní bol mrakodrap celkom prázdny. Kolokolamčania sa vrátili na svoje staré miesta. Nejaký čas tam ešte zostala milícia, ale aj tá sa čoskoro odsťahovala.

Postupne bolo všetko zariadenie mrakodrapu porozvláčané do chalúp. Z budovy zostala iba kostra. Čierne štvorce okien sa smutne dívali na hlboké lesy a jazerá kolokolamského okolia a guberniálne mesto sa už viac neodrážalo v oknách 25. poschodia.

VASISUALIJ LÔCHANKIN

Už dávno Kolokolamsk nevidel truhlára Vasisualija Lôchankina takého vzrušeného. Keď prechádzal po Malej bývalej ulici, celý sa triasol, hoci za posledné dva dni nevypil ani kvapku. Vchádzal zaradom do všetkých domov a oznamoval spoluobčanom najnovšiu správu:

– Koniec sveta. Potopa. Roztrhli sa nebesá. V hlavnom meste gubernie sedem dní a sedem nocí bez prestania leje. Už sa utopili dvaja zodpovední pracovníci. Súdny deň prichádza. Len pozrite, kam až nás bolševici doviedli!

A Lôchankin traslavou rukou ukazoval na oblohu. Smerom k mestu sa zo všetkých strán blížili fialové mraky. Horizont hrmel a vypúšťal krátke zlé blesky.

Vnímový občan Pferd z domu číslo 17 kreatívne rozvinul Lôchankinovu správu. Podľa Pferdom získaných informácií bola už Moskva zaplavená a všetky rieky sa vyliali z brehov, v čom on osobne videl trest Boží. A keď ku skupinke občanov, znepokojene hľadiacich na nebesá, pribehla Sicília Petrovna v župane z oranžového flanelu a oznámila, že o potope sa už dávno vedelo a že jej o tom minulý týždeň hovoril jeden známy komunista z centra, v meste vypukla panika.

Kolokolamčania milovali život a nikto z nich nechcel zomrieť v rozkvetе svojich síl. Začali sa sypať návrhy na záchranu mesta pred potopou:

– Možno by sme sa mali presťahovať do iného mesta, – povedal Nikita Psov, najmenej múdry zo všetkých občanov.

– Lepšie by bolo strieľať do neba z kanónov, – povedal monsieur Originalov, – a takýmto spôsobom rozohnať mraky.

No obidva tieto návrhy boli rezolútne zamietnuté. Prvý bol odmietnutý po brilantnom Lôchankinovom prejave, v ktorom dokázal, že celá krajina je zaplavená a že sťahovať sa už absolútne niet kam. Druhý návrh nemohli realizovať kvôli jednoduchej prekážke – v Kolokolamsku nebolo delostrelectvo.

A vtedy sa pohľady všetkých Kolokolamčanov s nádejou a túžbou upreli na kapitána Noema Archipoviča Chlipenka, ktorý stál bokom a samolúbo si vykrúcal svoje triumfálne